

Vaalit ja julkinen keskustelu

Viisi vuotta sitten duuman vaaleissa 2011 ja pian sen jälkeen presidentinvaaleissa 2012 nähtiin, kuinka viihde- ja ajanvietelehdistöön ilmestyi politiikkaa käsitteleviä sivustoja. Esimerkiksi viihteeseen ja kaupunkikulttuuriin keskittyvänä julkaisuna tunnettu aikakauslehti *Afisha* julkaisi ennen presidentinvaaleja 75-sivuisen vaalipaketin. TV-kanaville ilmestyi uusia kasvoja perinteisen politiikan ulkopuolelta, kun opposition edustajat pääsivät ääneen. Sosiaalinen media näytti voimansa rehellisiä vaaleja vaativien mielenosoitusten koolle kutumisessa. Vuonna 2011 Venäjällä internetissä käytävät keskustelut olivat alkaneet kanavoitua toiminnaksi.

Sosiaalisen median kautta nousseen keskustelun ja paljon ihmisiä keränneiden mielenosoitusten vuoksi syksyllä 2011 ilmassa oli toiveikkuutta muutoksesta demokraattisempaan suuntaan Venäjän vaalijärjestelmässä. Tänä vuonna syyskuussa pidetyt duuman vaalit näyttivät, että jotain on muuttunutkin, esimerkiksi vaalien valvonnan raportoitiin olleen läpinäkyvämpää. Uusittu vaalijärjestelmä taas näytti suosivan isoja puolueita. Vaalien rehellisyyskin on jälleen kyseenalaistettu, vaikka väärinkäytöksiä vaikutti olevan edelliskertaa vähemmän. Venäläiset ja ulkomaiset vaalitarkkailijat ja toimittajat kertoivat mahdolliseen vilppiin liittyvistä havainnoista, kuten laskennassa tapahtuneista viime hetken korjauksista.

Vaalien äänestysaktiivisuus jäi alhaiseksi, kun vain alle puolet äänioikeutetuista kävi uurnilla, ja valtapuolue Yhtenäinen Venäjä vahvisti

asemiaan duumassa saaden 343 paikkaa 450:stä. Edellisissä vaaleissa äänensä antoi 60 prosenttia äänioikeutetuista. Kuten *Helsingin Sanomien* toimittaja Pekka Hakala vaalien jälkeisessä analyysissään kirjoitti, ”Ne, joille Venäjän nykypolitiikka ei maistu, jäivät vaaleissa kotiin.” Vuonna 2011 he lähtivät suurin joukoin kaduille osoittamaan mieltään.

Entä mistä venäläinen media puhui vaaleja seuraavana päivänä? Monessa tiedotusvälineessä todettiin vaalituloksen yllätyksättömyys ja jatkuvuus. Sanomalehti *Kommersant* otsikoi vaalitulosjuttunsa ”Valtapuolue uudestaan valtaan”, talouslehti *RBK* puolestaan ”Vaaleissa ei mitään odottamatonta”. Hallitusta lähellä olevan *Rossijskaja Gazetan* mukaan taas äänestäjät ja vaalivalvojat pitivät näitä vaaleja aiempaa läpinäkyvämpinä ja vaalikamppailua rehellisenä. Pietarilainen *Sankt-Peterburgskie vedomosti* keskittyi vaalipäivän jälkeisenä maanantaina etusivulla äänestyspaikalta kirjoitettuun reportaasiin jossa yksittäiset äänestäjät pääsivät ääneen, vaalituloksista raportoitiin tarkemmin tiistaina otsikolla ”Äänestäjät valitsivat pysyvyyden”. Riippumaton televisiokanava *Dozhd* listasi kymmenen syytä siihen, miksi ihmiset jättivät äänestämättä. Tärkeimpien joukossa olivat vaalien aikaistus joulukuulta syyskuulle, jolloin kampanja-aika jäi lyhyeksi, vaaleja koskevan informaation vähäisyys ja muiden kuin valtapuolueiden edustajien vaalikampanjoissaan kokemat hankaluudet. Eri puolilta maata oli kerrottu esimerkiksi, että mainosten esille aset-

taminen oli estetty tai niitä oli poistettu.

Vaalijutuissa näyttäytyy erilaisten julkisuuksien Venäjä – tiedotusvälineiden performanssi, ainakin sanan siinä merkityksessä joka viittaa suoritukseen tai toteutukseen. Jutut vaihtelevat julkaisun luonteen mukaan vallanpitäjiä myötäilevästä jokseenkin neutraaliin ja kriittiseenkin.

Tässä *Idäntutkimuksen* teemanumerossa mukaan tulevat myös performanssi-sanana taidemuotoihin liittyvät merkitykset. Teemanumerolla on ollut kaksi vierailevaa toimittajaa, Liisa Bourgeot ja Riku Toivola Helsingin yliopistosta. Heidän ansiostaan saamme lukea laajan ja monipuolisen kattauksen performanssiteeman ympäriltä: mukana on niin venäläisen

ja suomalaisen esitystaiteen yhteenkietoutuvaa historiaa kuin nykypäivän yhteiskunnallisen aktivismin tarkastelua.

Helsingissä 26.9.2016

Katja Lehtisaari